

HI3 kertaustehtävät ja vastaukset

Kertaustehtävät: Suomi osanan Venäjän valtakuntaa

- Mitä eri syitä on esitetty sille, että Suomi sai autonomian?
- Miksi Suomessa kuoli 1860-luvun nälkävuosina paljon ihmisiä?
- Miten Suomen maaseudun ongelmia ratkaistiin 1800-luvun jälkipuoliskolla?
- Miten naisten asema parani 1800-luvun loppupuolella?

Mitä eri syitä on esitetty sille, että Suomi sai autonomian?

- Venäjä halusi rauhoittaa Suomen lupaamalla sille oikeuksia.
- Venäjällä oli halu uudistaa valtiota. Suomen alue toimi eräänlaisena hallintokokeilun koekenttänä.
- Lisäämällä suomalaisten oikeuksia Venäjä halusi kitkeä heidän mahdollista halukkuuttaan liittyä takaisin Ruotsin valtakuntaan.
- Voimassa säilyneet Ruotsin vallan aikaiset perustuslait — hallitusmuoto 1772 ja Yhdistys- ja vakuuskirja 1789 — eivät rajoittaneet hallitsijan oikeuksia.
- Autonomiasta huolimatta Venäjän keisari päätti tärkeimmistä Suomea koskevista asioista.
- Oikeuksien lupaaminen oli normaalia valloituspolitiikkaa. Samalla tavalla Venäjä toimi muun muassa Puolassa.
- Venäjä ei liittänyt Suomea kiinteämmin itseensä, koska sillä ei ollut siihen voimavaroja.
- Autonomia oli normaali tapa hallita haltuun otettuja alueita.

Miksi Suomessa kuoli 1860-luvun nälkävuosina paljon ihmisiä?

- Kylmä kevät ja kesä vaikuttivat siihen, että sadot olivat pienet tai menetettiin lähes kokonaan. Karjaa kuoli **rehupulan** vuoksi.
- **Elintarvikepula** aiheutti nälänhätää, eikä viljaa ollut varastossa peräkkäisten huonojen vuosien takia.
- Nälän heikentämiä ihmisiä kuoli tauteihin.
- **Taudit** levisivät, kun ihmiset lähtivät liikkeelle etsimään apua ahdinkoonsa.
- **Senaatti hidasteli** katastrofin torjunnassa.
- **Huonot kuljetusyhteydet** vaikeuttivat avun saantia ulkomailta ja sen jakamista eri puolille Suomea.

Miten maaseudun ongelmia ratkaistiin 1800-luvun jälkipuoliskolla?

- Maatalouden koneistaminen lisäsi tuotantoa.
- Rautatiet ja kanavat helpottivat viljan kuljetusta.
- Viljan maailmanmarkkinahinta laski, minkä seurauksena tuontiviljan hinta laski.
- Viljantuotannosta siirryttiin karjatalouteen, mikä lisäsi maataloudesta saatavia tuloja.
- Laki elinkeinovapaudesta paransi kaupankäyntiä.
- Siirtolaisuus helpotti väestönkasvun aiheuttamia ongelmia.

Miten naisten asema parani 1800-luvun loppupuolella?

- Lainsäädäntö paransi naisten asemaa, erityisesti holhouslain muutos, joka vapautti yksinelävän naisen miehen holhouksesta.
- Naiset saivat oikeuden hallita omaa varallisuuttaan.
- Teollistuminen ja kaupungistuminen tarjosivat naisille työpaikkoja kodin ulkopuolella.
- Naisten koulutusmahdollisuudet paranivat.
- Naiset toimivat aktiivisesti erilaisissa yhdistyksissä.
- Eduskuntauudistus 1906 antoi naisille äänioikeuden eduskuntavaaleissa.

Kertaustehtävät: Suomesta itsenäinen kansakunta

- Mistä eri syistä venäläiset halusivat rajoittaa Suomen autonomiaa?
- Miten autonomiaa käytännössä rajoitettiin?
- Miksi venäläistäminen taukosi Suomessa vuonna 1905?
- Mitä pitempiäaikaisia ja mitä vuoden 1917 tapahtumista johtuvia syitä sisällissodalla oli?
- Millaisia tavoitteita punaisilla ja valkoisilla oli sisällissodassa?

Mistä eri syistä venäläiset halusivat rajoittaa Suomen autonomiaa?

- Venäjän kansainvälinen asema heikkeni. Venäläiset pelkäsivät Pietarin turvallisuuden puolesta, koska Eurooppaan oli syntynyt uusi suurvalta Saksa.
- Venäjällä levisi myös **nationalismi**.
- Venäläistäminen saattoi johtua myös siitä, että vasta nyt Venäjän hallinto oli esimerkiksi koulutetun virkamiehistön myötä kehittynyt sellaiseksi, että Venäjä pystyi alistamaan ja liittämään Suomen hallinnollisesti kiinteämmin maahansa.
- Suomen erillisyyttä Venäjältä alkoi näkyä selkeämmin, kun Suomi kehittyi 1800-luvun jälkipuoliskolla sekä taloudellisesti että yhteiskunnallisesti.

Miten autonomiaa käytännössä rajoitettiin?

- **Postimanifesti** vuonna 1890: Suomen oma postilaitos käytännössä lakkautettiin.
- Suomen kenraalikuvernööriksi nimettiin vuonna 1898 **Nikolai Bobrikov**, joka aloitti **venäläistämishjelman**. Bobrikov sai lähes diktaattorin valtuudet vuonna 1903. Oikeuksiin kuuluivat mm. virkamiesten erottaminen, karkotuksista päättäminen ja lehtien lakkauttaminen.
- **Helmikuun manifesti** vuonna 1899: Sisälsi mm. määräyksen yleisvaltakunnallisesta lainsäädännöstä ja puuttui koulujen oppisisältöihin.
- **Kieliasetus** vuonna 1900: Venäjältä tuli ylimpien virastojen kieli.
- **Asevelvollisuuslaki**: Suomen sotaväki yhdistettiin Venäjän armeijaan.

Miksi venäläistäminen taukosi Suomessa vuonna 1905?

- Venäjällä oli levottomuuksia mm. huonosti sujuneen Japanin-sodan vuoksi.
- Venäjällä puhkesi suurlakko, joka levisi Suomeen.

- Levottomuuksien johdosta Venäjän keskusvalta joutui keskeyttämään hetkellisesti venäläistämistoimet niin sanotulla **marraskuun manifestilla**.

Mitä pitempiaikaisia syitä sisällissodan taustalla oli?

- yhteiskunnan yleinen epätasa-arvo
- eriarvoisuuden lisääntyminen 1800-luvun loppupuolella
- väestönkasvu, erityisesti maaseudun tilattoman väestön lisääntyminen
- alkavan teollistumisen ongelmat, niiden aiheuttamat ristiriidat kaupungeissa

Mitä vuoden 1917 tapahtumista johtuvia syitä sisällissodan taustalla oli?

- Helmikuun vallankumouksen jälkeen syntyi **järjestysvalta**tyhjiö, joka kasvoi vuoden loppupuolella.
- taloudelliset ongelmat (elintarvikepula, työttömyys, inflaatio), taustalla heikentyneet kauppayhteydet ulkomaihin ja Venäjän viljan tuonnin katkeaminen
- lakot, jotka kiristivät työnantajien ja -tekijöiden suhteita
- heinäkuun **valtalaki** ja siitä seurannut eduskunnan hajottaminen ja SDP:n enemmistöaseman menettäminen, mikä heikensi työväen uskoa politiikkaan
- **Venäjän bolševikkivallankumouksen** innostava esimerkki Suomen työläisille

Millaisia tavoitteita punaisilla ja valkoisilla oli sisällissodassa?

- Punaisten tavoitteena oli **sosialistinen vallankumous** ja oman hallinnon perustaminen Suomeen. Tämän uskottiin tuovan helpotusta köyhän kansanosan elämään.
- Valkoiset aloittivat oman sotansa vapaussotana riisumalla venäläisiä aseista Pohjanmaalla.
- Valkoiset pyrkivät turvaamaan Suomen valtiollisen itsenäisyyden ja demokratian.

Kertaustehtävät: Ääriliikkeet demokratian uhkana

- Miksi Suomesta haluttiin monarkia?
- Miksi Suomesta ei tullut monarkiaa?
- Minkälaisia yhteiskunnallisia ristiriitoja Suomessa oli 1920-luvulla?
- Miten Suomessa toteutettiin eheytysohjelmaa itsenäistymisen jälkeen?

Miksi Suomesta haluttiin monarkia?

- Suomi **oli itsenäistynyt tasavaltana**, mutta sisällissodan jälkeen tasavaltalaiseen hallitusmuotoon ei enää luotettu.
- Valkoiset sodan voittajat uskoivat, että monarkia pystyisi tarvittaessa rauhoittamaan Suomen ja nousemaan puoluepolitiikan yläpuolelle.
- **Monarkistit** pelkäsivät, että presidentinvaalit aiheuttaisivat jatkuvaa taistelua puolueiden välillä, mikä heikentäisi maan yhtenäisyyttä.
- Kuningas olisi puolueristiriitojen yläpuolella, lakeja turvaava ja kansaa kokoava voima, joka pitäisi kumoukselliset kansanosat kurissa.

- Kuninkaan avulla uskottiin saatavan Suomelle myös uusia liittolaisia joko Pohjoismaista tai Saksasta.

Miksi Suomesta ei tullut monarkiaa?

- Suomi oli sitoutunut ulkopoliittisista syistä Saksaan, Suomen kuninkaaksikin valittiin saksalainen.
- Kun Saksa hävisi sodan, valittu kuningas luopui kruunusta. Sitoutuminen Saksaan ei ollut enää mahdollista.
- Monarkian kannattajat menettivät tilaisuutensa ja eduskunta vahvisti tasavaltalaisen hallitusmuodon.

Minkälaisia yhteiskunnallisia ristiriitoja Suomessa oli 1920-luvulla?

- Sisällissodan jako työväkeen ja porvareihin oli edelleen näkyvissä.
- Yhteiskunnalliset ristiriidat heijastuivat työpaikoille esim. lakkoina.
- Työväenliike jakautui sosiaalidemokraatteihin ja kommunisteihin.
- Porvaristo jakautui eheytystä kannattaviin maltillisiin ja jyrkkiin oikeistolaisiin.
- Suomalaisuusaatteen suosio nosti esiin vanhan **kieliriidan**.
- Myös maaseudun ja kaupunkien välillä oli ristiriitoja, kun maaseudulla pelättiin vanhan elinkeinon tulevaisuuden puolesta.

Miten Suomessa toteutettiin eheytysohjelmaa itsenäistymisen jälkeen?

- Punavankien yleinen armahtaminen jo joulukuussa 1918 ja hävinneiden ottaminen mukaan yhteiskunnan rakentamiseen. SDP oli mukana jo vuoden 1918 eduskuntavaaleissa.
- Tilattoman väestön oloja helpotettiin maanjakolaeilla (torpparilaki 1918, Lex Kallio 1922).
- Työväen asemaa parannettiin lainsäädännöllä (esimerkiksi oppivelvollisuus).
- Eheytysohjelmaksi voidaan laskea myös ääriliikkeiden tiukka kontrolli lapuanliikkeen jälkeen.
- Talouskasvu ja elintason nousu edistivät eheytyä, koska ihmisten taloudelliset ja yhteiskunnalliset erot kaventuivat.
- Eduskunta säätöi moni lakeja, jotka tasoivat yhteiskunnallisia eroja. Tällaisia olivat esimerkiksi työlainsäädännön uudistukset, kansaneläke ja uudet verolait.

Kertaustehtävät: Sodan ja rauhan vuodet

- Miten seuraavat asiat liittyivät Suomen ulkopoliittikkaan 1920–30-luvuilla?
  - a) Tarton rauha
  - b) reunavaltio politiikka
  - c) Kansainliitto
- Mistä eri syistä Suomi ei suostunut Neuvostoliiton aluevaatimukseen syksyllä 1939?
- Miksi Neuvostoliitto perusti niin sanotun Terijoen hallituksen?
- Mitkä Neuvostoliiton toimet sodan jälkeen vuonna 1940 huolestuttivat suomalaisia?

- Mistä eri syistä suomalaiset menestyivät sotilaallisesti jatkosodan alussa?

Miten seuraavat asiat liittyivät Suomen ulkopolitiikkaan 1920–30-luvuilla?

a) Tarton rauha

- Suomen ja Neuvostoliiton rauhansopimus vuonna 1920.
- Määritteli itärajan mutta ei poistanut epäluuloja maiden väliltä.

b) reunavaltio politiikka

- Suomi pyrki hakemaan turvaa Neuvostoliittoa vastaan niistä maista, jotka olivat myös itsenäistyneet Venäjältä.
- Reunavaltioiden kanssa ei kuitenkaan solmittu liittosopimuksia.

c) Kansainliitto

- Suomi liittyi Kansainliittoon 1920 ja luotti järjestön pystyvän edistämään rauhan säilymistä maailmassa.
- Kansainliiton päätöksen myötä Ahvenanmaa kuului Suomelle, mikä heikensi suhteita Ruotsiin.

Mistä eri syistä Suomi ei suostunut Neuvostoliiton aluevaatimuksiin syksyllä 1939?

- Myönnytysten pelättiin johtavan uusiin vaatimuksiin ja mahdollistavan Neuvostoliiton helpomman miehityksen.
- Hyökkäykseen ei uskottu ja luotettiin, että ennen sitä Neuvostoliitto esittäisi vielä vaatimuksia, joihin tarvittaessa voitaisiin suostua ja näin estää sota.
- Suomi luotti Ruotsin apuun ja Kansainliiton tukeen.
- Suomella ja Neuvostoliitolla oli **hyökkäämättömyyssopimus**.

Miksi Neuvostoliitto perusti niin sanotun Terijoen hallituksen?

- Terijoen hallitus oli tosiasiaa Neuvostoliiton käskyläinen. Neuvostoliitto pyrki oikeuttamaan sotatoimensa sillä, että asioista oli ”sovittu Suomen hallituksen kanssa”.
- Sodan alussa Neuvostoliitto ei edes suostunut neuvottelemaan Rytin johtaman Suomen virallisen hallituksen kanssa.
- Terijoen hallituksen tarkoituksena lienee ollut aiheuttaa eripuraa myös Suomessa.
- Neuvostoliitto arveli Suomen olevan edelleen jakautunut sisällissodan jäljiltä, ja Terijoen hallitus olisi syventänyt jakoa, jos Suomen työläiset olisivat hyväksyneet sen auktoriteetiksi.

Mitkä Neuvostoliiton toimet sodan jälkeen vuonna 1940 huolestuttivat suomalaisia?

- Baltian maat miehitetiin.
- Suomalainen **matkustajakone Kaleva** ammuttiin alas.
- Suomen presidentinvaaleihin puututtiin.
- Moskovan rajan sopimisessa oli omat ongelmansa. NL mm. painosti Suomea luovuttamaan **Enson tehdasalueen**, vaikka se oli ollut rajalinjan länsipuolella.
- Raja-alueilla oli pidätyksiä ja muita levottomuuksia kevään ja kesän 1940 aikana, jotka lisäsivät jännitteitä valtioiden välillä.

Mistä eri syistä suomalaiset menestyivät sotilaallisesti jatkosodan alussa?

- Neuvostoliitto taisteli samaan aikaan Saksaa vastaan.
- Lapissa taisteli saksalaisia sotilaita Suomen apuna.
- Suomen armeija oli suurempi ja paremmin varustautunut kuin talvisodassa.
- Hyökkäysvaiheen eteneminen oli nopeaa, mutta sen aikana kuoli lähes saman verran suomalaisia kuin koko talvisodassa.

Kertaustehtävät: Suomi idän ja lännen välissä

- Mitä eroa on Moskovan rauhalla ja Moskovan välirauhalla?
- Pohdi niin kutsuttuja vaaran vuosia.
  - a) Mitä tarkoitetaan vaaran vuosilla?
  - b) Miten vaaran vuodet ilmenivät?
  - c) Miksi vaara oli ohi vuonna 1948?
  - d) Ota kantaa väitteeseen: Vaaran vuosien vaaraa on Suomessa liioiteltu.
- Millä perusteella yöpakkasten ja noottikriisin taustalla oli tai saattoi olla
  - a) kylmä sota
  - b) Suomen sisäpolitiikka?
- Millä tavalla Suomen integroituminen länteen on tapahtunut? Tiivistä kehitys muutama lauseeseen.

Mitä eroa on Moskovan rauhalla ja Moskovan välirauhalla?

- Moskovan rauha (13.3.1940) päätti talvisodan.
- Moskovan välirauha (19.9.1940) päätti jatkosodan

Pohdi niin kutsuttuja vaaran vuosia.

a) Mitä tarkoitetaan vaaran vuosilla?

- Vaaran vuosilla tarkoitetaan ajanjaksoa 1944–48 Suomen historiassa, jolloin pelättiin kommunistien vallankaappausta ja/tai Neuvostoliiton miehitystä.

b) Miten vaaran vuodet ilmenivät?

- Suomessa oli sisäpoliittisesti levotonta ja kommunistien toiminta oli aktiivista.
- Kommunistit saivat paljon kannatusta vuoden 1945 vaaleissa ja SKDL oli hallituspuolue, kunnes hävisi vuoden 1948 vaaleissa.
- Suomessa oli liittoutuneiden valvontakomissio, joka painosti monella tavalla Suomea.
- Rauhanehtojen toimeenpano ja toteuttaminen synnytti Suomessa pelkoja.
- Poliitikassa käytettiin ulkoparlamentaarisia keinoja.

c) Miksi vaara oli ohi vuonna 1948?

- Kyseisenä vuonna oli eduskuntavaalit, joissa SKDL kärsi tappion.
- YYA-sopimuksen solmiminen rauhoitti suhteet Neuvostoliittoon ja osoitti, että Suomessa osataan hoitaa suhteita Neuvostoliittoon ilman kommunistejakin.

d) Ota kantaa väitteeseen: Vaaran vuosien vaaraa on Suomessa liioiteltu.

- Ei ole olemassa todisteita kommunistien vallankumoussuunnitelmista.

- Kommunistit olivat liian heikkoja toimimaan, eivätkä he olleet organisoituneet tehokkaasti.
- Vaaraa korostivat kommunistien vastustajat, joilla ei ollut vaarasta varsinaisia todisteita.
- Kommunistit tosin puhuivat kumouksesta ja esimerkiksi **Tšekkoslovakian tiestä**, mutta se oli lähinnä poliittista uhoamista.
- Kun nähtiin, mitä muualla Itä-Euroopassa tapahtui, alettiin Suomessakin uskoa, että kommunistien tavoitteena oli ollut vallankumous.

Millä perusteella yöpakkasten ja noottikriisin taustalla oli tai saattoi olla

a) kylmä sota

Yöpakkaset:

- Suojasään päättymisen sai Neuvostoliiton kiinnittämään huomiota Suomen sisäpolitiikkaan. Neuvostoliitto ei sietänyt kirjallisuudessa ja lehdistössä esiintynyttä kritiikkiä itseään kohtaan.
- Vuoden 1958 eduskuntavaalien jälkeinen hallitus ei ollut Neuvostoliiton mieleen. Se pelkäsi Suomen suuntautuvan länteen, jos sitä kritisoivat tahot (kokoomus ja SDP) saavat sisäpolitiikassa valtaa.

Noottikriisi:

- Suurvaltojen kiista Berliinin asemasta johti noottiin. Neuvostoliitto halusi nootin avulla mm. varoittaa Tanskaa ja Norjaa liittymästä Natoon ja ilmaista huolensa kasvaneesta sodan uhkasta Pohjois-Euroopassa.

b) Suomen sisäpolitiikka?

Yöpakkaset:

- Neuvostoliitto halusi varmistaa, että Suomessa otetaan huomioon sen edut. Siksi se osoitti tyytymättömyytensä, kun kommunistit jätettiin 1958 pois hallituksesta vaalivoitosta huolimatta.
- Kekkonen selitti Neuvostoliiton edustajille, että suurvaltaa Suomen lehdistössä kritisoineet tahot olivat hänen vastustajiaan eikä hän voinut tilanteelle mitään.

Noottikriisi:

- Kekkonen asema oli **Honka-liiton** vuoksi uhattuna vuoden 1962 presidentinvaaleissa.
- Kekkonen suunnitteli jo huhtikuussa 1961 hajottavansa syksyllä eduskunnan. Näin hän olisi vaikeuttanut Honka-liiton takana olleiden SDP:n ja kokoomuksen yhteistyötä uusilla eduskuntavaaleilla, jotka järjestettäisiin samaan aikaan presidentinvaalien kanssa.
- Kekkonen kertoi suunnitelmastaan Neuvostoliiton suurlähettiläälle heti huhtikuussa, mutta on epävarmaa, "tilasiko" hän nootin tai oliko hän siitä etukäteen tietoinen.

Millä tavalla Suomen integroituminen länteen on tapahtunut? Tiivistä kehitys muutamaan lauseeseen.

- Suomi liittyi Eftaan ilman varsinaista jäsenyyttä ja päätösvaltaa, mutta sai sopimuksen taloudellisen hyödyn ulkomaankaupalle (**FINEFTA**). Suomi halusi liittyä Eftaan, sillä

sen tärkeä kauppakumppani Iso-Britannia kuului siihen. Ilman Efta-jäsenyyttä Suomen pahin kilpailija Ruotsi olisi saanut merkittävän edun paperimarkkinoilla.

- 1970-luvun alussa Suomi liittyi **ECC**:hen ulkojäseneksi, sillä se halusi säilyttää kilpailukykyä Euroopassa.
- Suomi järjesti **Etyk-kokouksen**, koska se halusi todistaa suurvalloille puolueettomuuttaan ja samalla luoda parempia suhteita länteen.
- Kun Neuvostoliiton ja lännen suhteet lämpenivät, Suomi otti etäisyyttä Neuvostoliitosta ja haki vuonna 1985 **Eftan täysjäsenyyttä** konsultoimatta ensin Neuvostoliittoa.
- 1990-luvulla Neuvostoliiton valta heikkeni, jolloin **YYA-sopimus purettiin**. Tilalle laadittiin ystävyyssopimus ilman sotilasapua.
- Neuvostoliiton romahtaessa Suomi jätti hakemuksensa Euroopan yhteisöön, sillä se halusi integroitua poliittisesti länteen ja pysyä mukana taloudellisessa kilpailussa ja kehityksessä.
- Suomi hyväksyttiin **EU:n jäsenmaaksi** vuonna 1995. Suomi liittyi myöhemmin myös **Euroopan talous- ja rahaliittoon**.
- **Suomi hyväksyttiin sotilasliitto** Naton jäseneksi keväällä 2023.

Kertaustehtävät: Kohti modernia Suomea

- Suomi 1900-luvun alussa.
  - a) Minkälaista elämä oli maaseudulla?
  - b) Mitkä asiat helpottivat ihmisten elämää kaupungeissa 1920–30-luvuilla?
  - c) Miksi voidaan väittää, että Suomi oli kuitenkin yhä maaseutuyhteiskunta?
- Miksi suomalaiset siirtyivät alkutuotannosta teollisuus- ja palveluammatteihin 1900-luvun jälkipuoliskolla?
- Anna esimerkkejä kansan hyvinvointia parantaneista uudistuksista ennen 1960-lukua.
- Miksi Suomesta alettiin rakentaa pohjoismaista hyvinvointivaltiota juuri 1960-luvulla?
- Pohdi, miten kulttuuriin on heijastunut toisaalta elintason nousu, toisaalta
- kansainvälistyminen.

Suomi 1900-luvun alussa.

a) Minkälaista elämä oli maaseudulla?

- Arkielämä oli rauhallista, mikä loi turvallisuutta.
- **Omavaraistalous** oli yleistä.
- Perheissä oli paljon lapsia.
- Luonnon kiertokulku säätelivät työn ja vapaa-ajan määrää.
- Ihmiset saivat elantonsa pääosin maataloudesta.

b) Mitkä asiat helpottivat ihmisten elämää kaupungeissa 1920–30-luvuilla?

- Asuntojen koko kasvoi ja varustelutaso koheni. Esimerkiksi sähkövalo, vesijohto, viemärit, vesivessa ja kylpyhuone olivat kaupunkien mukavuuksia.
- Keittiössä arkea helpottivat mm. kaasu- ja sähköliedet. Myös radio ja silitysrauta löytyivät useammin kaupunki- kuin maaseutuasunnosta.

- Väljempi asuminen ja parantunut hygienia vähensivät tauteja.
- Kahvilat ja erilaiset huvitusmuodot rikastuttivat vapaa-aikaa.
- Kaupungeissa tärkeät palvelut, kuten ruokakaupat, olivat lähellä.

c) Miksi voidaan väittää, että Suomi oli kuitenkin yhä maaseutuyhteiskunta?

- Yli puolet suomalaisista asui yhä maalla. Suuri osa sai toimeentulonsa maataloudesta.
- Monet maaseutuyhteiskunnan perinteet hallitsivat yhä ihmisten ajatusmaailmaa. Esimerkiksi kirkolla oli suuri rooli ihmisten elämässä ja konservatiiviset arvot olivat yleisiä.
- Maaseudun elämänmeno oli edelleen ihanne. Se näkyi mm. elokuvissa.

Miksi suomalaiset siirtyivät alkutuotannosta teollisuus- ja palveluammatteihin 1900-luvun jälkipuoliskolla?

- Maatalous koneistui, joten työvoiman tarve maaseudulla väheni.
- Maaseudulla oli paljon pientiloja, jotka eivät olleet kannattavia.
- Suurten ikäluokkien tullessa aikuisikään työpaikkoja ei enää riittänyt kaikille.
- Kaupunki tuntui tarjoavan maaseudulta lähteneille parempia työmahdollisuuksia ja itsenäisempää työtä teollisuuden ja palveluammattien parissa.
- Suomen viennin kasvaessa ja elintason noustessa teollisuuteen syntyi uusia työpaikkoja.
- Kaupungistumisen myötä myös palveluammateissa tarvittiin jatkuvasti uutta työvoimaa

Anna esimerkkejä kansan hyvinvointia parantaneista uudistuksista ennen 1960-lukua.

- maanjakolait itsenäistymisen jälkeen (**torpparilaki, lex Kallio**)
- **oppivelvollisuus** (1921)
- työttömyyttä helpottava laki työttömyyskassoista (1934)
- eläketurvaa parantava laki kansaneläkkeistä (1937)
- Toisen maailmansodan jälkeen on kehitetty useita eri perhetukia, esim. neuvolajärjestelmän laajentaminen ja lapsilisät.

Miksi Suomesta alettiin rakentaa pohjoismaista hyvinvointivaltiota juuri 1960-luvulla?

- Vasemmisto voitti eduskuntavaalit 1960-luvun puolivälissä. Järjestelmä rakennettiin **vasemmiston ja keskustan yhteistyöllä**.
- **Suuret ikäluokat** tulivat aikuisikään.
- Suomen teollistuminen lisäsi verotuloja, jolloin voitiin tarjota julkisia palveluita ja lisätä tulonsiirtoja.
- Kaupunkikulttuurissa yhteiskunnan tuki oli tärkeämpää kuin maaseudun yhteisöllisemmässä elämässä.
- Elinkeinorakenteen muutos pakotti uudistamaan myös koulutusjärjestelmää.

Pohdi, miten kulttuuriin on heijastunut toisaalta elintason nousu, toisaalta kansainvälistyminen.

- **Elintason nousu:**

Suomi vaurastui taloudellisesti, joten ihmisten elintaso parani. Valtiolla, kunnilla, yksittäisillä ihmisillä ja yrityksillä on siten ollut varaa kulttuurimenoihin. Esimerkiksi kirjastopalveluiden laajeneminen on yksi osoitus tästä.

- Vaurastuminen ja vapaa-ajan lisääntyminen vaikuttivat kahvila- ja tanssikulttuurin leviämiseen.
- Rahaa on myös lukemiseen, matkustamiseen, äänilevyihin ja elokuvaan.
- Massa- ja kaupunkikulttuuri on yleistynyt.
- Digitaalisen kulttuurin kasvu 1900-luvun jälkipuoliskolla on ollut nopeaa.
- Kulttuurista on tullut kertakäyttötavaraa.

- **Kansainvälistyminen:**

- Suomalaisista taiteilijoista ns. **Tulenkantajat** ihannoivat maailmansotien välisenä aikana eurooppalaista modernia kaupunkikulttuuria. Tämä näkyi muun muassa Mika Waltarin romaaneissa.
- Ulkomaisen elokuvateollisuuden, etenkin Hollywood-tuotannon, suosio on ollut suurta. Monet viihdekulttuurin suuntauksat ovat kansainvälisiä (esim. musiikin genret).
- Monet suomalaiset televisio-ohjelmat noudattavat kansainvälisiä ohjelmaformaatteja, kuten lukuisat laulu- ja tietokilpailut.
- Toisaalta Suomi on toiminut myös kulttuurin viejänä ulkomaille. Kulttuuria ovat vieneet esim. menestyneet muusikot ja peliyhtiöt.
- Globalisaation vaikutukset näkyvät tänä päivänä parhaiten hyödykkeiden monipuolistumisena erilaisissa kaupoissa: suuri osa tuotteista on ulkomailta.
- Vastaavasti suomalaisia tuotteita viedään ulkomaille.